

AFGHAANSE UITDAGINGEN

Nederland heeft zich gecommitteerd aan de wederopbouw van Afghanistan: de bijdragen aan *Enduring Freedom* en ISAF zijn hiervan het gevolg. Op 18 september 2005 vinden verkiezingen plaats voor de 'Weleski Jirga' – het Afghaanse lagerhuis – en de provinciale raden. Dit wordt gezien als een belangrijke stap in het democratiseringsproces van het land. Hoewel het in eerste instantie vooral een politieke en diplomatieke afweging is, kun je je afvragen of er momenteel het juiste klimaat voor is: de mensenrechtensituatie is slecht, etnische spanningen leiden op lokaal en provinciaal niveau tot een gewapende strijd om macht en de criminaliteit is hoog.

Of het land in de nabije toekomst al op eigen benen kan staan, is maar de vraag. De Afghaanse economie drijft, ondanks alle inspanningen, nog steeds op de papaverteelt. Deze is goed voor meer dan de helft van het nationale inkomen en alternatieve inkomstenbronnen zijn er nauwelijks. De nog steeds aanwezige milities en 'legers' van drugsbaronnen werken niet bevorderlijk voor de stabiliteit. Maar de verkiezingen moeten een succes worden, daarom is besloten de ISAF-operatie de komende maanden te versterken.

Nederland stuurt van begin augustus tot eind oktober een mariniersbataljon, dat deel uit maakt van de *Strategic Reserve Force* van de NAVO, naar het noorden van Afghanistan. Volgens de brief van de minister van Defensie aan de Tweede Kamer van 3 juni, waarin het Toetsingskader behandeld wordt, moet deze 'robuuste reactie-eenheid enerzijds het vertrouwen van de voorstanders van het

democratiseringsproces in een succesvol verloop van de verkiezingen bevorderen, en anderzijds de tegenstanders ervan weerhouden dit proces te verstoren.'

Het inzetgebied is de onherbergzame provincie Badakshan, dat deel uit maakt van één van de meest prominente opiumproducerende regio's ter wereld. Het gebied vormt, met afmetingen van 900 bij 250 kilometer, een ware uitdaging voor het bataljon, dat daarbij ook nog voor de eigen 'instandhouding' moet zorgen. In de praktijk zullen maar zo'n zes pelotons voor de eigenlijke uitvoering van de opdracht zorgen in een gebied dat tweemaal zo groot is als Nederland. Gelet op de omgeving, de opdracht, het *peace-enforcing* mandaat en de robuuste *Rules Of Engagement* (ROE), zou je een tot de tanden toe bewapende eenheid verwachten.

Er lijken echter praktische problemen te bestaan. Hoewel de expeditionaire inzet van de *Battlegroup* een logistiek hoogstandje wordt, waarbij alles 'door de lucht' gaat, lijkt het door logistieke beperkingen licht uitgerust. Dit bevreemdt omdat de taken die de eenheid krijgt opgedragen – veiligheidsoperaties, beveiligen van belangrijke locaties, het escorteren van en in noodgevallen steun verlenen aan de *ISAF-Provincial Reconstruction Teams*, de Afghaanse veiligheidsdiensten, VN, NGO's et cetera – juist een robuuste bewapening lijken te rechtvaardigen.

In de conclusies van de parlementaire enquêtecommissie Srebrenica, werd in paragraaf 7.2.4.2 van het rapport dat aan de Tweede Kamer werd gestuurd gesteld

dat, '... de gekozen bewapening past binnen het [*peacekeeping*] mandaat en de daarbij behorende geweldsinstructies voor Dutchbat'. De vraag blijft waarom nu een eenheid met vergelijkbare bewapening wel uitgestuurd kan worden maar dan met een *peace enforcing* mandaat en robuuste ROE's? Indien de getrokken lessen ter harte zouden worden genomen, zoals dit bijvoorbeeld wel gebeurde tijdens de UNMEE-operatie in Ethiopië en Eritrea en tijdens de inzet in Irak, zou Afghanistan dan niet een 'zware variant' rechtvaardigen?

Realiteit is dat het Nederlandse Apache-detachement (een eenheid met geweldige mogelijkheden tot escalatiedominantie) dit voorjaar is teruggetrokken en dat er geen vervangende helikoptercapaciteit aan ISAF ter beschikking is gesteld. De mariniers worden organiek, aangevuld met enige *Crowd and Riot Control*-middelen, op pad gestuurd. Verder staat alles op wielen, waarbij ook enkele Patria's beschikbaar zijn. Dit moet ook wel want de absolute *force multiplier*, helikoptercapaciteit, is nauwelijks voorhanden in het enorme operatiegebied. De beschikbare capaciteit is keihard nodig om eventuele gewonden te kunnen evacueren.

Toch moet de *Battlegroup* kunnen beschikken over escalatiedominantie om zijn taken te kunnen uitvoeren. Hier zit in voorkomend geval het probleem: het bataljon heeft weinig om mee te kunnen escaleren. De volgende stap op de escalatieladder is *Close Air Support*, waarbij de inzet van jachtvliegtuigen in of nabij steden, bijvoorbeeld Mazar-e-Sharif, de kans op onbedoelde nevenschade (*colla-*

teral damage) groter is. Verder zijn voor de effectieve inzet ook *Forward Air Controllers* nodig, met gespecialiseerde apparatuur, die schaars zijn. Je vraagt je af waar de eenheid nu wel op kan rekenen in het geval ze in het nauw zit. Sterker nog, de parlementaire enquêtecommissie Srebrenica stelde in paragraaf 7.2.4.3 dat '...het toenmalige kabinet en de Tweede Kamer te veel waarde hebben gehecht aan de toezegging van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties over de inzet van luchtsteun'.

Blijft de vraag over of de inzet op de beoogde manier tijdens de verkiezingen wel verantwoord is? De keuze voor het bataljon is verklaarbaar, het maakt deel uit van de *Strategic Reserve Force* van de NAVO en is daarmee voorbereid op een inzet. Het is van belang dat bij het organiseren van een inzet doemscenario's de revue passeren, om zo een inschatting te kunnen maken van de te verwachten problemen en gevaren.

Hoewel risico's onderdeel vormen van het militaire bestaan, blijven twee belangrijke vragen vooralsnog onbeantwoord. Ten eerste, hoe kan het bataljon met de beperkte middelen de opgedragen taken in dit immense gebied naar behoren uitvoeren – waarbij te hopen is dat de inlichtingenpositie dusdanig is dat het als een tweezijdig zwaard te gebruiken is – en wellicht belangrijker nog, hoe kunnen de Nederlanders dit blijven doen wanneer de omstandigheden snel verslechteren? De uitdagingen in Afghanistan tijdens de verkiezingen zijn duidelijk.